

Розділ 11. РЕЦЕНЗІЇ

І. О. КРЕСІНА. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

У сучасних умовах, коли світ вступає в епоху домінування інформаційного розвитку, важливого значення набувають цілеспрямовані контакти між людьми, які в процесі спілкування споживають чи передають різноманітні знання. Такі контакти можуть послугувати своєрідною відповіддю на підвищену динаміку суспільного розвитку, в процесі забезпечення якої стає можливим поєднання різних рівнів політичної системи, відбувається розширення можливостей інститутів влади щодо виконання ними функцій управління державою і суспільством. Налагодженню системи спілкування між людьми в сучасних умовах значною мірою слугує інформаційно-комунікаційний простір. Дослідження його специфіки набуває поширення в соціально-гуманітарних науках на пострадянському просторі, в тому числі й в Україні. Саме цій проблемі присвячено монографічне дослідження українського вченого О.П. Дубаса*.

У книзі наголошується, що в останні десятиріччя дедалі очевиднішим стає взаємозв'язок культури й політики та їх залежність від характеру розвитку інформаційно-комунікаційного простору, в якому відбувається дискурс між владними інституціями та суспільством шляхом використання різноспрямованих інформаційних повідомлень, вербальних і невербальних засобів, ідей, цінностей та образів. Такий підхід є абсолютно виправданим оскільки інформаційно-комунікаційний аспект функціонування політики стає одним з найважливіших, а боротьба за право контролювати канали політичної комунікації, їх спрямування, обсяги та зміст сьогодні виступає одним з провідних виявів політичної конкуренції як на рівні здійснення внутрішньої політики, так і в рамках міждержавних та загальносвітових політичних відносин.

Інформаційно-комунікаційний простір в умовах розвитку інформаційного суспільства постає як один з найважливіших чинників формування і вдосконалення політичної сфери, як визначальна умова та водночас джерело репродукування існуючих форм соціального життя сучасного світу. Розвиток інформаційно-комунікаційного простору вносить нові аспекти в соціальне спілкування, робить можливим виникнення нових соціальних спільностей і суб'єктів соціальної дії. З глобальним мультимедійним простором пов'язана можливість виникнення нових форм світогляду, ціннісних настанов. Завдяки вдосконаленню інформаційно-комунікаційного простору люди з різних кінців світу мають можливість для мобільного обговорення будь-яких проблем і прийняття спільних рішень. За цих умов дослідження специфіки і прикладних аспектів використання функціональних можливостей інформаційно-комунікаційного простору стає одним із найбільш актуальних напрямків розвитку сучасної політичної науки.

Інформаційно-комунікаційний простір значною мірою визначає і формує національну ідентичність. Звідси постає важливість проблеми його захисту на рівні окремої держави. Цементований сильною ідеєю, він здатний адаптувати до

© КРЕСІНА Ірина Олексіївна – доктор юридичних наук, професор, завідувач відділу правових проблем політології Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України

* Дубас О.П. Інформаційно-комунікаційний простір: культурно-політичні детермінанти: Монографія. – К.: Генеза, 2011. – 256 с.

себе чи відкинути без катастрофічних наслідків чужі цінності, чужу гегемонію. Існує декілька можливих моделей поведінки країн щодо свого і світового інформаційно-комунікаційного простору: інформаційна експансія, «залізна завіса», намагання прийняти вже існуючі умови гри, намагання відкритися всьому світові, нічого не робити. В нинішньому світі надійний захист масової свідомості від сучасної пропаганди, а тим більше спеціальних інформаційних операцій, може забезпечити тільки високорозвинуте духовне виробництво, спроможність національної еліти генерувати справжні ідеї, здатні надихати людей. Однією з основних умов виникнення цієї здатності є чітка самоідентифікація громадян зі своєю державою. Якщо така самоідентифікація відсутня, тоді не можна забезпечити захист масової свідомості на відповідному рівні, хоч би до яких найжорсткіших методів вдавалася державна влада, хоч би які найдосконаліші методи та інструменти використовувалися політико-пропагандистським апаратом. Наявність великого обсягу інформації сама собою не викликає позитивного розвитку та відповідних змін, якщо люди не будуть готові до того, щоб засвоювати, поцінювати і використовувати її.

Монографія О.П. Дубаса є надзвичайно важливою, оскільки в ній систематизовано політологічні підходи щодо становлення і розвитку інформаційного суспільства, осмислено поняття «інформаційно-комунікаційний простір», його роль у функціонуванні демократичної політичної культури та методологію застосування в соціально-гуманітарних дослідженнях. Поряд з цим автором з'ясовано культурно-ціннісну основу інформаційно-комунікаційного простору крізь призму досвіду соціокультурного забезпечення політики, функціонування інформаційно-комунікаційних технологій, подолання політичних маніпуляцій. Показано основні напрями використання потенціалу інформаційно-комунікаційного простору в умовах модернізації політичної культури, інформаційного протистояння на світовій арені, необхідності забезпечення реального суверенітету держави. Виявлено культурно-політичні та ідеологічні детермінанти розвитку інформаційно-комунікаційного простору на початку ХХІ ст., що зумовлюють необхідність подолання викликів глобалізації, з'ясування ролі Інтернету в політичному просторі, дослідження міжнародної практики й національної специфіки впровадження електронної демократії.

Аналіз сучасних політологічних підходів до вивчення феномена інформаційного суспільства засвідчує, що інформаційно-комунікаційний простір постає як нова форма культури, спосіб існування людей. Виходячи з цього, є всі підстави погодитись з автором вищезазначеної книги, що сьогодні «назріла необхідність створення єдиного інформаційно-комунікаційного простору України як частини світового інформаційного простору, що забезпечить повноправну участь країни у процесах інформаційної й економічної інтеграції регіонів, країн і народів».